

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Rudolphi Goclenii Exercitationes et disputationes ethicae & politicae

Goclenius, Rudolph

Marpurgi Cattorum, 1601

Disputatio XXIII.

[urn:nbn:de:bsz:31-109121](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-109121)

sequens commutandarum rerum æqualitatem certis terminis circumscriberet.

34. Est igitur Nummus tanquam vicarius indigentia; non quidem ex sua natura, sed κατὰ συνθήκην, id est, ex pacto & conventionione hominum.

35. Ut sic mensura omnium rerum: quia res omnes æstimatione æquales reddit, quæ commensuratas.

DISPUTATIO XXIII.

DE JURE SCRIPTO ET
aquitate.

Sicut è lapidum collisione ignis, sic ex disputationibus elicitur veritas.

2. Itaq; de sequentibus διαλέξεται, nobis fas esto.

3. Æquum & bonum, seu æquum bonū, seu δίκαιον, seu εὐσέβεια & jus scriptū, an idem sint, in scholis Philosophorum vuliter queritur.

4. Utile est quoq; de hoc ἐν κοινῷ ζητεῖν: An jus scripti potior quàm æquitatis ratio habenda sit?

5. Respondemus de primo: Genere æquitatem & jus scriptum convenire: utrumque enim & jus & bonum est.

6. Specie verò diferte, quòd æquitas legum generalium rigorem, in quibusdam factorum speciebus corrigit & temperat.

M 2

7. Neq;

7. Neq; verò hoc ita accipiendum, quòd
 ἡ ἐπιμέλειον δίχουον, scriptũ jus adeò iniqua con-
 tineat, ut correctione indigeat.

8. Hoc enim cùm *καθόλου* (universaliter) lo-
 quatur, & actiones nostræ sint ferè infinitæ,
 ut singulæ eo comprehendi nequeant: inde
 adeò fit, ut si singularibus quibusdam actio-
 num generibus (vulgò casus vocant) accom-
 modetur, de quibus ipsum locutum non est,
 nimis rigidum videatur, & iniqua pronun-
 ciare, ideoq; de eo quod fit *ὅπῃ τὸ πᾶν* loqui,
 id est, plerunq; seu ut plurimum, intelligen-
 dum sit.

9. Cùm igitur factum aliquod se obtule-
 rit, de quo lex præcipuè non loquitur, vel
 quod non complectitur: *ἐπιείκεια*, æstimas
 tum illius facti *περιελάσσει* (circumstantiis) cum
νομοθέτου (legislatoris) mente & consilio, quo
 legem tulit, congruenter applicat legem ad
 factum, vel defectum istum ita supplet, ac de
 præsentis facti genere ita pronunciat, ut si ipse
νομοθέτης adesset, de eo non aliter pronuncia-
 ret, imò de quo tulisset legem, si tale quide-
 venturum antè vidisset.

10. Hinc *ἐπιείκεια* dicitur esse emendatio
 vel mitigatio quædam legis, qua parte ipsa
 deficit, propterea quòd generaliter loquitur.
 Verba Aristotelis sunt: *ἐπιείκεια ὅτι ἐπανόρθωσις
 τῶν νόμων, ἢ ἑλλείπειν τὰ καθόλου* lib. 3. Ethic. cap. 1.
 Et

Et *Ἐγγραμμένον λόγον ἔλλειμμα* sive supplementum, i. Rhetor.

11. Et *ἑπιεικής* dicitur etiam ille, qui ad hujusmodi legum mitigationem est propensus, nec durior juris Interpres.

12. Ex his patet, *ἑπιεικίαν* spectare πῶς διανοίαν, id est, voluntatem & mentem legis, non τὸ ἀκριβοδίκεμον & τὸ ρητὸν seu rigorem verborum, ut sonant.

13. De altero respondemus: in juris & equitatis contentione hujus priorem rationem habendam.

14. Vir enim æquus bonus, qui de jure suo cedit, melior judicatur eo, qui jus suum urget inhumaniter.

15. Huc accedit quod homines sumus, & quidem politicæ societatis amatores: leges igitur humaniter & *ἑπιεικῶς* accipiamus.

16. Ac quidem *ἑπιεικίαν* approbant regulæ Jurisconsultorum autoritates.

1. Tam ex lege est quod venit ex mente ejus, quàm quod ex verbis, l. nominis 6. l. contra 29. de verb. sign.

2. In legem committit, qui verba legis amplexus, contra legis nititur voluntatem, l. non dubium, C. de legib.

3. Ubi cunq; ex verbis simpliciter intellectis resultaret iniquitas, tum à verbis receditur, & mens servatur.

M 5

4. Cōne

4. Cùm verba legis sensum durum patiuntur, non ab illis, sed a mente legis standum.

5. Verba ad intellectam possibilem sunt referenda.

6. Benignius leges interpretandæ sunt, quod voluntas earum conseruetur, Celi. in l. Benignius 18. D. de legib.

17. Sed age, exemplo assertio nostra illustrerur: Adoptivi post emancipationem mittunt nomen liberorum. Tu filiam, quæ fuit à te adoptata, in animo habes ducere post emancipationem, licet ne?

18. Per jus sanè licet, quia persona emancipata intelligitur extranea.

19. At per æquitatē non licet, ut quam pro filia antè habueris, in posterum ducas uxorem, ne eadem uxor & filia esse videatur.

20. Utrius igitur potior ratio habenda, legisne an æquitatis: Profecto æquitatis.

21. Majorem enim pudoris, quàm ejus quod licet, rationem habere decet: nec tam quid liceat, quàm quid honestum sit, spectandum est.

DISPUTATIO XXIII.
DE CAUSIS VIRTUTVM.

UT causarum omnium rerum: ita in primis virtutis ejus, quæ moralis dicitur, difficilis est investigatio.

Quæ